

PRORAIL PIONIERT MET CIRCULAIR INKOPEN

Vanuit de nieuwe verkeersleidingspost in Utrecht leidt ProRail dagelijks bijna duizend treinen in goede banen. Het nieuwe gebouw garandeert betrouwbare en veilige dienstverlening, maar is ook flexibel en duurzaam. ProRail nam energiebesparende maatregelen én experimenteerde met circulair inkopen.

DOOR IMKE HAMACHER

De nieuwe verkeersleidingspost van ProRail in Utrecht garandeert betrouwbare en veilige dienstverlening, maar is ook flexibel en duurzaam. (Bron: Visser en Smit Bouw, fotograaf Ton Borsboom)

April 2015 opende ProRail de deuren van de nieuwe verkeersleidingspost. De voormalige post was aan vervanging toe: het gebouw was verouderd en de locatie bevond zich in het ontruimingsgebied van Utrecht Centraal. Niet handig voor een gebouw dat te allen tijde in bedrijf moet zijn. In de nieuwe post (4.500 m²) heeft ProRail gekozen voor overwegend duurzame en energiebesparende maatregelen. Overwegend, want sommige aspecten van de post zijn fundamenteel niet-duurzaam. Bouwmanager *Peter Wapstra* legt uit: “Alle energiesystemen zijn redundant uitgevoerd: er zijn twee stroomvoorzieningen, twee meterkasten, twee koelmachines. De verkeersleidingspost moet immers 24 uur per dag, 365 dagen per jaar draaien. In geval van een stroomstoring moeten we altijd kunnen overschakelen naar een back-up. Alleen dan kunnen we de zekerheid van onze beschikbaarheid borgen.”

ENERGIE BESPAREN

Waar het de functionaliteit van het gebouw niet beperkt, was duurzaamheid prioriteit. In plaats van beton of kalksteen bestaat de gevel uit lamellen van roestbruin cortenstaal.

>>

“Dat is duurzaam, want staal is goed te recycleren”, vertelt Wapstra. “En de lamellenconstructie funktioneert als natuurlijke zonwering, met vlakke lamellen aan de noordzijde die steeds steiler worden richting de zuidzijde. Een mooi gezicht; als je voorbij rijdt met de trein lijkt de gevel in beweging.”

Ook is het gebouw uitgerust met driedubbel glas, hybride koelmachines, vloerverwarming en is het voorzien van een ‘energiedak’ met zonnepanelen en sedum voor extra isolatie. Als grote energiegebruiker heeft ProRail een meerjarenafpraak (MJA3) met de overheid om de energie-efficiëntie te vergroten. De meerjarenafspraken leveren een belangrijke bijdrage aan de energiebesparingsdoelen in het Energieakkoord.

Wapstra: “Alle maatregelen zijn erop gericht om de energievraag zoveel mogelijk te beperken en deels zelf op te wekken.” Led-verlichting was voor het interieur nog een brug te ver, zegt hij. “Wederom vanwege de zekerheid. Het lichtstelsel in de seinzaal moet 24 uur per dag werken. Die garanties kunnen leveranciers van led nog niet bieden. De buitenverlichting is wel volledig led.”

CIRCULAIR INKOPEN

ProRail geeft ook op andere manieren invulling aan duurzaamheid. Zo was de verkeersleidingspost testlocatie voor twee pilots met circulair inkopen.

Projectleider facilitaire zaken *Geerke Versteeg* (gedetacheerd vanuit Humanagement) legt uit: “We hebben onderzocht of we de vloerbedekking en het meubilair voor de kantooretage van de post

‘Ook voor
circulair
inkopen
geldt: less is
more’

circulair kunnen inkopen. Met hoogwaardig hergebruik van grondstoffen en producten als belangrijkste uitgangspunt. Dat is een compleet nieuwe manier van inkopen die allerlei vragen oproept. Over eigendom, verdienmodellen, contracten en vertrouwen. Hoe vraag je circulair uit aan leveranciers? Hoe geef je punten? Dat is pionieren, want er zijn nog geen voorbeelden.”

Na een dialoogronde met leveranciers werd de uitvraag aangescherpt. Zo was het circulaire model dat was gekozen te ingewikkeld voor vloerbedekking. “We hanteerden zes niveaus voor circulariteit: *re-use, repair, refurbish, remanufacture, retrieve* en *recycle*. Terwijl retrieve eigenlijk helemaal niet van toepassing is op tapijt. Daarbij waren de verschillen tussen remanufacture en retrieve lastig uit te leggen. Ook voor circulair inkopen geldt: less is more.”

GREEN DEAL

ProRail voerde de pilots uit in het kader van de Green Deal Circulair Inkopen. Daarin verkennen nog 30 andere private en publieke partijen – banken, verzekeraars, gemeentes, provincies en maakbedrijven – de mogelijkheden van circulair inkopen. Namens het rijk zijn het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) betrokken. *Joan Prummel* is categoriemanager afval en

DUURZAAM ONDERNEMEN

Kansen om te innoveren en nieuwe markten aan te boren. Dat biedt duurzaamheid aan ondernemend Nederland. Het resultaat: economische groei, winst voor het milieu én een duurzame bedrijfsvoering. De overheid ondersteunt dagelijks honderden organisaties met financiering, kennis en partners. De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland is hierbij het eerste aanspreekpunt. Ook voor het signaleren en attenderen van beleidsmakers op verbetering van wet- en regelgeving. www.rvo.nl/duurzaamondernemen.

grondstoffen bij RVO.nl en een van de initiatiefnemers van de Green Deal. “De transitie naar een circulaire economie – van afval naar grondstof – is een sterke ambitie van de overheid. Inkoop is een instrument om dit te stimuleren, en pilots zijn de ideale manier om ervaring op te doen in de praktijk. De samenwerking met private partijen, inkopers én leveranciers is heel waardevol. We ontdekken welke constructies mogelijk zijn, zoals koop-terugkoop, leasing en *pay per use*. Met de ervaringen die we nu opdoen hopen we meer partijen te enthousiasmeren voor circulair inkopen.”

OMSLAG IN DENKEN

ProRail is in ieder geval om. Voor de vloerbedekking sloot de spoorbeheerder een tienjarig prestatie- en onderhoudscontract met Desso.

Versteeg: “Het zijn gestreepte tapijttegels – flexibel en minder besmettelijk – gemaakt van ecologisch materiaal. Desso is ervoor verantwoordelijk dat het tapijt na tien jaar nog van goede kwaliteit is en een nieuwe bestemming krijgt. Welke bestemming, dat hebben we niet in beton gegoten. We kiezen voor de beste toepassing op dat moment. In tien jaar kan immers een hoop gebeuren.”

MEUBILAIR

Het circulair inkopen van meubilair bleek een grotere uitdaging. “Vooral omdat het geen homogeen product is, zoals vloerbedekking. Ook hadden we niet het gevoel dat de geselecteerde leverancier op dit moment kan bieden wat wij willen op circulair gebied. Daarom hebben we geen langdurig contract gesloten, maar het meubilair eenmalig aangeschaft. Wel hebben we circulaire keuzes gemaakt, door ecologische stoffen en modulaire meubels te kiezen. We onderzoeken nu

‘Circulair inkopen vergt vooral een omslag in denken’

AAN DE SLAG MET CIRCULAIR INKOPEN

- > Begin klein
- > Organiseer een dialoogronde met leveranciers
- > Kies voor een circulariteitsmodel dat past bij het product
- > Maak keuzes: een product hoeft niet op alle vlakken circulair te zijn
- > Zorg dat hergebruik aan het einde van de rit geborgd is, maar...
- > ...laat ook ruimte in het contract om in te spelen op ontwikkelingen
- > Maak afspraken over schoonmaak en onderhoud: wie is verantwoordelijk?
- > Zorg voor een goede vertrouwensrelatie met de leverancier
- > Spar met partijen die al stappen hebben gezet met circulair inkopen
- > Raadpleeg PIANOo en MVO Nederland voor kennis over circulair inkopen
- > Treed toe tot de Green Deal Circulair Inkopen via www.gdci.nl

hoe we het onderhoud zo kunnen inrichten dat het de levensduur van de producten verlengt.”

ProRail laat hiermee zien dat circulair inkopen geen toekomstmuziek is, maar nú al kan. Versteeg: “Circulair inkopen kan in verschillende gradaties. Alleen al met goed onderhoud of slimme materiaalkeuzes kun je de levensduur verlengen. Circulair inkopen vergt vooral een omslag in denken.” <<

Imke Hamacher is tekstschrijver bij Voxx.

Dit artikel is geschreven in opdracht van RVO.nl